

Ebelik Bölümü Öğrencilerinin Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transseksüel (LGBT) Hakkında Bilgi, Görüş ve Tutumlarının Değerlendirilmesi

The Evaluation of the Knowledge, Opinions and Attitudes among the Students of Midwifery Department about LGBTs (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender)

Araştırma

Research

Ayşe Mete¹, Nebahat Özerdoğan²

DOI:10.17942/sted.403797

Geliş/Received : 09.03.2018

Kabul/Accepted : 17.06.2018

Öz

Amaç: Yıllardır yok sayılan LGBT bireyler dünyada ve ülkemizde önemli bir grubu oluşturmaktadır. Bu bireyler çoğunlukla ayrımcılık, önyargı, fiziksel, duygusal ve cinsel şiddet, sağlık hizmetlerine ulaşmada zorluk gibi olumsuz durumlara maruz kalmaktadırlar. Bu durumlar hem onları hem de toplumu dolaylı olarak etkilemektedir. Bu çalışmada, ebelik bölümü öğrencilerinin LGBT hakkındaki bilgi, görüş ve tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü'nde öğrenim görmekte olan toplam 298 öğrenci oluşturmuştur. Evrende belirtilen grup içinden çalışmaya katılmayı kabul eden ve ulaşılabilen 223 öğrenci (evrenin %74,8'i) araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma kapsamında öğrencilere 28 soruluk anket formu ve "Eşcinsellere İlişkin Tutumlar Ölçeği (ETÖ)" verilmiştir. Veriler bilgisayar ortamında SPSS 21.0 istatistik paket programında analiz edilmiştir.

Bulgular: Çalışmanın sonuçlarına göre; öğrencilerin yarısından fazlasının lezbiyen, gay ve biseksüel kavramlarının tanımlarını bildikleri ancak transgender kavramı hakkında fikirlerinin olmadığı bulunmuştur. Öğrencilerin çoğu cinsel yönelimin bir seçim olduğunu ve herhangi bir tedavi ya da terapi ile değişebileceğini düşünmektedirler. Çalışma kapsamındaki öğrencilerin neredeyse tamamına yakını toplumda eşcinsellere karşı önyargı olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmadan elde edilen sonuçların ebelik eğitime ve bu konuda yapılacak diğer çalışmalara katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar sözcükler: Eşcinsellik, Biseksüellik, Kadın eşcinselliği, Ebelik, Öğrenciler, Tutum

Abstract

Objective: LGBT individuals, who have been ignored for years, constitute an important group in the world and in our country. These individuals are often exposed to adverse circumstances such as discrimination, prejudice, physical, emotional and sexual violence and challenges in accessing healthcare services. These situations directly and indirectly affect both them and the society to which they belong. In this study, it was aimed to evaluate the knowledge, opinions and attitudes of midwifery students about LGBT.

Method: The universe of the study was composed of a total of 298 students studying at the Midwifery Department of Eskişehir Osmangazi University Faculty of Health Sciences. 223 students (74,8% of the universe), who have agreed to participate in the study composed the sample of the research. During the research, a 28-questions questionnaire and "The Homosexuality Attitude Scale (HAS)" were administered to the students. The data were analysed using SPSS 21.0 statistical software package.

Findings: According to the results of the study; more than half of the students knew the definitions of lesbian, gay and bisexual concepts, but they had no idea about the meaning of the word 'transgender'. Most of the students think that sexual orientation is a choice and may change through treatment or therapy. Almost all of the students participated in the study stated that there is a prejudice against homosexuals in society. It is expected that the findings obtained from this study will contribute to midwifery education and to future studies in this field.

Key words: Homosexuality, Bisexuality, Lesbianism, Midwifery, Students, Attitude

1 Arş. Gör.; Gaziosmanpaşa Ü., Sağlık Bilimleri Fak. Ebelik Bölümü, Tokat (Orcid No: 0000-0002-9344-107X)

2 Prof. Dr.; Eskişehir Osmangazi Ü. Sağlık Bilimleri Fak. Eskişehir (Orcid No: 0000-0003-1322-046X)

Giriş ve Amaç

Canlı türlerinin neredeyse tamamının, özellikle üreme organları ve sistemleri üzerinden dişi ve erkek olarak iki temel biçimde farklılaşması "cinsiyet" olarak tanımlanmaktadır (1). Cinsel kimlik, bireyin kendi bedenini ve benliğini belli bir cinsiyet içinde algılaması ve kabullenmesi; cinsel yönelim, bireyin istek, duygu ve davranışlarının belli bir cinsiyete çekimi; cinsel rol ise bireyin cinsel açıdan davranışlarının toplumsal görünümüdür. Genellikle karşı cinsle ilişkin rol davranışları 3-5 yaşlarında başlamakta, ergenlik döneminde kişilik özelliği halini almaktadır. Bireyin kendisini karşı cinsiyette algılaması, biyolojik cinsiyeti ile ilişkili özelliklerden rahatsızlık duyması ve bunları gizlemeye çalışması, karşı cinsin birincil ve ikincil cinsiyet özelliklerine sahip olmak istemesi ile karakterize cinsel kimlik bozukluğu, günümüzde genellikle transseksüalite olarak ifade edilmektedir (2). Transseksüeller doğumda yanlış cinsiyete sahip olduklarını ve mevcut cinsiyetlerini belirleyen faktörlerin (örneğin kromozomlar) kendi cinsiyetlerine yönelik farkındalıklarıyla uyuşmadığını düşünen bireylerdir (15). The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders V (DSM-V)'e göre, cinsiyet disforisi olarak ele alınan transseksüalite de biyolojik cinsiyet ve cinsel kimlik arasında uyumsuzluk söz konusudur ve bu uyumsuzluk huzursuzluk ve sıkıntıya neden olmaktadır (2,9).

Yogyakarta İlkeleri (2007) belgesinde; cinsiyet kimliği kavramı içeriği genişletilerek tanımlanmaktadır: "*Cinsiyet kimliği, her bireyin, doğuştan gelen cinsiyetine uygun düşünüşün düşmesin, dış görünüşün ya da bedensel işlevlerin tıbbi, cerrahi ya da başka yöntemlerle iradi değişikliklerini de içerebilecek bedensel bilinç, giyim kuşam, söz ve davranışlar da dâhil olmak üzere, özel ve kişisel cinsiyetini duyumsama ve yaşama olarak anlaşılmalıdır*". Bu tanıma göre cinsiyet kimliği kişinin, bedensel bilinci ve işlevlerinin yanı sıra temelde özel ve kişisel duyumu ve cinselliğini yaşamasını içeren, doğduğu cinsiyetinden beklenenlere uyup uymama durumuna bakılmaksızın, toplumsal cinsiyet kalıpları ve yargılarının dışında olması durumudur (3,4).

Cinsel yönelim, başkalarına yönelik duygusal ve cinsel çekimlerin doğasını ifade etmektedir (15). Günümüzde toplumlarda yaygın olarak kabul

gören ve gerçekleşen cinsel yönelim şekli bireylerin karşı cinsle yönelmeleridir. Ancak kendi cinsine ya da her iki cinsle birden ilgi duyan bireyler de vardır. Kendi cinsinden olanlara duygusal ve cinsel yönelim içinde bulunan kadın ya da erkeklere eşcinsel (homoseksüel); erkek eşcinsellere "gay", kadın eşcinsellere "lezbiyen" denilmektedir. Biseksüel, hem kendi cinsine hem de karşı cinsle duygusal, erotik ve cinsel yönelim içinde olan kadın ya da erkektir. Transseksüel ise davranışlarından çok iç dünyasında kendisini karşı cinsten biri gibi gören, hisseden kadın ya da erkektir (1).

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde; bütün insanların özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğması, herkesin, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka bir görüş, ulusal ya da sosyal köken, mülkiyet, doğuş ya da herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin haklardan yararlanabilmesi gerektiği belirtilmektedir (5). Ancak buna karşın günümüzde dünyanın pek çok ülkesinde LGBT bireyler çoğunlukla toplum tarafından kabul görmemekte; dışlanma, taciz, kınanma, seks işçisi olarak çalıştırılma gibi önyargı ve ayrımcılık içeren çok sayıda uygulamaya maruz kalabilmektedirler. Önyargı ve ayrımcılık içeren uygulamalar LGBT bireylerin sağlık hizmetlerine ulaşım ve hizmetlerden yararlanmalarını da olumsuz etkilemekte, dezavantajlı pozisyonda kalmalarına neden olmaktadır. Bu bireyler sıklıkla Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar (CYBH), alkol ve madde bağımlılığı, şiddet, intihar, depresyon gibi ciddi sorunlar, cinsiyet değiştirmeye yönelik cerrahi operasyonlar nedeniyle sağlık kurumlarına başvurumaktadırlar karşılaşılabilmektedirler (8,12). Nitelikli bir sağlık bakımı LGBT bireylerin yaşamlarını sağlıklı olarak sürdürebilmeleri için oldukça önemlidir. Bu nedenle sağlık profesyonellerinin LGBT bireylere önyargıdan uzak, ayrımcılık içermeyen hizmet sunabilmeleri için konuya ilişkin bilgi sahibi olması ve olumlu tutum geliştirebilmesi gerekmektedir.

Bu araştırmanın amacı, gelecekte LGBT bireylere sağlık hizmeti sunacak ve danışmanlık yapacak olan ebellek bölümü öğrencilerinin LGBT hakkındaki bilgi, görüş ve tutumlarının değerlendirilmesidir. Araştırmadan elde edilen sonuçların ebellek eğitiminde müfredat içeriklerinin düzenlenmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

Geerç ve Yöntem

Ebelik bölümü öğrencilerinin LGBT hakkında bilgi, görüş ve tutumlarını belirlemek amacıyla kesitsel olarak planlanan çalışmada veriler, konu ile ilgili literatür taraması sonucu hazırlanan 28 sorulu anket formu ile toplanmıştır (1,7). Anket formu; öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve LGBT hakkındaki bilgi ve görüşlerini inceleyen iki bölümden oluşmuştur. Öğrencilerin konu hakkındaki tutumlarını ölçmek amacıyla "Eşcinsellere İlişkin Tutumlar Ölçeği (ETÖ)" kullanılmıştır. Ölçek, 1980 yılında Hudson ve Ricketts tarafından eşcinsel bireylere yönelik tutumları ölçmek amacıyla 25 madde olarak geliştirilmiştir (10). Ölçeğin Türkçe uyarlaması Sakallı ve Uğurlu (2001) tarafından yapılmış, bu uyarlamada ölçek 23 maddeye indirilmiştir. Ölçekten toplamda tek bir puan alınmakta ve puanın artmasıyla eşcinsellere ilişkin olumsuz tutumların arttığı belirtilmektedir. Her bir madde 1 (Hiç katılmıyorum) ve 6 (Tamamen katılıyorum) arasında değerlendirilmiştir. Ölçekteki 5,6,8,10,11,13, 17,18, 21,22 ve 23. maddeler ters puanlamaktadır (11,18).

Uygulama alanı, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü derslikleri olarak belirlenmiştir. Araştırmanın evrenini, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü'nde öğrenim görmekte olan toplam 298 öğrenci oluşturmuştur. Evrende belirtilen grup içinden çalışmaya katılmayı kabul eden ve ulaşılabilen 223 öğrenci (evrenin %74,8'i) araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma 25 Mayıs - 25 Haziran 2017 tarihleri arasında sınıf ortamında yapılmış, öğrencilerin bilgilendirilmiş onamları alındıktan sonra anket formları dağıtılmış ve kendilerinin doldurması sağlanmıştır. Çalışmaya ölçeğin kullanım izni ve çalışmanın yapıldığı kurumdan izin alındıktan sonra başlanmıştır.

Veriler bilgisayar ortamında Statistical Package for Social Sciences (SPSS) for Windows 21.0 istatistik paket programında, öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine ilişkin bulguların dağılımında sayı, yüzdelik ve ortalama, kategorik değişkenlerin analizinde ki kare testi, ETÖ'den elde edilen puan ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA - Oneway analysis of variance),

bağımsız gruplarda t testi, Mann-Whitney U testi ve ETÖ'den elde edilen puan ile bağımsız değişkenler arasında anlamlı fark bulunan dağılımlarda farklılığın tespitinde, Bonferroni testi yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $20,8 \pm 2,1$ (min-max=18,0-37,0) olup, %55,2'sinin (n=123) il merkezinde yaşadığı, %78,0'ının (n=174) ailelerinin gelirinin giderine eşit olduğu bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilere lezbiyen, gay, biseksüel ve transgender kavramlarının tanımı sorulmuştur. Buna göre öğrencilerin %95,5'i (n=213) lezbiyen, %91,5'i (n=204) gay, %70,4'ü (n=157) biseksüel kavramını doğru tanımlarken %56,1'i (n=125) transgender kavramını "fikrim yok" olarak bildirmişlerdir. Öğrencilerin cinsel yönelim konusuna ilişkin düşüncelerinin dağılımı Tablo-1'de verilmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %42,6'sı (n=95) doğuştan, %50,2'si (n=112) çevresel faktörler, %60,1'i (n=134) psikolojik, %77,1'i (n=172) hormonal ve %20,2'si (n=45) genetik faktörler ile eşcinselliğin ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %3,6'sı (n=8) ailesinde, %24,7'si (n=55) arkadaşlarının içinde tanıdığı eşcinsel birey olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilere ailelerinden ya da arkadaşlarından birisinin eşcinsel olduğunu öğrendiklerinde verecekleri tepki sorgulandığında; %78,9'u (n=176) bu soruya cevap vermiş olup, bunların %29,1'i anlayışla karşılayıp saygı duyacağını (n=65), %26,0'ı (n=58) şaşıracağını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %92,4'ünün (n=206) klinikte hiç LGBT bireyle karşılaşmadığı ve %63,7'sinin (n=142) LGBT bir bireyin normal bireylerle aynı hasta odasını paylaşabileceğini düşündükleri saptanmıştır. Öğrencilerin buldukları sınıflara göre LGBT bir hastaya bakım vermekten rahatsızlık duyma durumları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p=0,225$, $p > 0,05$) ve %64,6'sı (n=144) LGBT bir hastaya bakım vermekten rahatsızlık duymayacağını ifade etmiştir.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin ETÖ puan ortalaması $90,0 \pm 28,0$ (min-max=23,0-138,0)'dir.

Tablo 1. Öğrencilerin cinsel yönelime ilişkin düşüncelerinin dağılımı (n=223)

	Evet		Hayır		Fikrim Yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Cinsel yönelim bir seçim midir?	103	46,2	91	40,0	29	13,0
Cinsel yönelim herhangi bir tedavi ya da terapi ile değişebilir mi?	115	51,6	48	21,5	60	26,9
Eşcinsellik ruhsal bir bozukluk mudur?	86	38,6	99	44,4	38	17,0
Eşcinsellik fizyolojik bir bozukluk mudur?	118	52,9	73	32,7	32	14,3
Eşcinseller iyi bir ebeveyn olabilirler mi?	83	37,2	63	28,3	77	34,5
Eşcinsel bireyler toplum içinde cinsel kimliklerini gizli mi tutmalıdırlar?	25	11,2	147	65,9	51	22,9
Bir kişinin cinsel yönelimi çevresindeki kişilerden etkilenerek değişebilir mi?	143	64,1	55	24,7	25	11,2
Bir arkadaşınızın ya da ailenizden birisinin eşcinsel olması sizin toplumsal statünüzü etkiler mi?	70	31,4	122	54,7	31	13,9
Toplumda eşcinsel bireylerin olması toplumun ahlakını bozar mı?	73	32,7	94	42,2	56	25,1
Eşcinsel bireylere karşı toplumda önyargı var mıdır?	211	94,6	2	0,9	10	4,5
LGBT bireyler cinsel yolla bulaşan hastalıklara daha mı kolay yakalanırlar?	103	46,2	35	15,7	85	38,1
LGBT bireylere sağlık bakımında ayrımcılık uygulanmakta mıdır?	48	21,5	75	33,6	100	44,8
Dini inancınız gereği kişinin biyolojik cinsiyet dışında farklı cinse yönelmesi günah mıdır?	122	54,7	35	15,7	66	29,6

Tablo 2. Öğrencilerin ailesi ya da arkadaşları arasında LGBT birey bulunma durumuna ETÖ puan ortalamalarının dağılımı

Öğrencilerin bazı özellikleri, LGBT ile ilgili bilgi ve görüşleri	Eşcinsellere ilişkin tutumlar ölçeği median (%25-%75)	p*
Ailede tanıdık LGBT birey		
Var	53,0 (32,5-79,5)	p*=0,001
Yok	90,0 (75,0-114,0)	
Arkadaşlarda tanıdık LGBT birey		
Var	72,0 (47,0-89,0)	p*=0,001
Yok	94,5 (79,0-118,5)	

* Mann-Whitney U testi.

Öğrencilerin arkadaşlarında ya da ailesinde tanıdıkları LGBT bireylerin olup olmaması ile ETÖ'den aldıkları puan ortalamaları arasında yapılan istatistiksel analize göre anlamlı bir ilişki saptanmıştır (Tablo 2). Ailesi ya da arkadaşları arasında LGBT bireylerin bulunması durumunda öğrencilerin olumsuz tutumlarının azaldığı görülmüştür.

Öğrencilerin LGBT ile ilgili bilgi ve görüşleri değerlendirildiğinde; tedavi ya da terapi ile cinsel yönelimin değişiklik gösterebileceği, eşcinselliğin ruhsal bir bozukluk olma durumu, çevreden

etkilenmesi, eşcinsellerin iyi bir ebeveyn olma durumu, kimliklerini gizlemeleri, bir arkadaş ya aileden birisinin eşcinsel olmasının toplumdaki statüyü etkilemesi, toplumda eşcinsel bireylerin olmasının toplumun ahlakını bozması, LGBT bireylerin daha kolay CYBH'a yakalanma durumu, LGBT bir hastaya bakım vermenin rahatsızlık oluşturması, LGBT bireylere sağlık bakımında ayrımcılık uygulanması, biyolojik cinsiyet dışında farklı cinse yönelmenin günah olmasına yönelik soruların cevapları ile ETÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmıştır (p<0,05, Tablo 3). Verilen cevapların

Tablo 3. Öğrencilerin LGBT ile ilgili bilgi ve görüşleri ile ETÖ puan ortalamaları arasındaki ilişki

Öğrencilerin LGBT ile İlgili Bilgi ve Görüşleri	Eşcinsellere İlişkin Tutumlar Ölçeği Ortalama±SS	F p*
Sizce herhangi bir tedavi ya da terapi ile cinsel yönelim değişebilir mi?		
Evet	94,7±26,4	F= 15,393
Hayır	71,3±29,4	p*=0,000
Fikrim Yok	95,8±23,5	
Sizce eşcinsellik ruhsal bir bozukluk mudur?		
Evet	103,4±24,9	F=25,642
Hayır	76,9±27,0	p*=0,000
Fikrim Yok	93,4±21,3	
Sizce eşcinseller iyi bir ebeveyn olabilirler mi?		
Evet	69,4±25,3	F=57,804
Hayır	108,1±21,2	p*=0,000
Fikrim Yok	97,2±20,9	
Sizce eşcinseller kimliklerini gizli mi tutmalıdırlar?		
Evet	112,6±22,7	F=31,521
Hayır	80,5±26,7	p*=0,000
Fikrim Yok	105,9±19,2	
Eşcinsellik çevreden etkilenerek değişebilir mi?		
Evet	93,3±25,9	F=7,718
Hayır	77,7±30,2	p*=0,001
Fikrim Yok	97,8±27,3	
Bir arkadaşınızın ya da ailenizden birisinin eşcinsel olması sizin toplumsal statünüzü etkiler mi?		
Evet	106,5±22,3	F=28,884
Hayır	78,6±27,4	p*=0,000
Fikrim Yok	96,9±20,0	
Sizce toplumda eşcinsel bireylerin olması toplumun ahlakını bozar mı?		
Evet	110,7±21,2	F=65,845
Hayır	71,2±24,5	p*=0,000
Fikrim Yok	94,2±19,2	
Sizce LGBT bireyler cinsel yolla bulaşan hastalıklara daha mı kolay yakalanırlar?		
Evet	95,3±25,1	F=12,675
Hayır	69,4±31,3	p*=0,000
Fikrim Yok	91,9±26,2	
LGBT bir hastaya bakım vermek sizi rahatsız eder mi?		
Evet	112,2±24,2	F=35,555
Hayır	79,7±25,2	p*=0,000
Kısmen	107,0±22,2	
Sizce LGBT bireylere sağlık bakımında ayrımcılık uygulanmakta mıdır?		
Evet	78,5±27,0	F=6,745
Hayır	89,1±26,5	p*=0,001
Fikrim Yok	96,0±27,9	
Dini inancınız gereği kişinin biyolojik cinsiyeti dışında farklı cinse yönelmesi günah mıdır?		
Evet	98,1±26,9	F=19,610
Hayır	67,6±28,8	p*=0,000
Fikrim Yok	86,7±22,0	

* p<0,05 değeri anlamlı kabul edilmiştir.

kendi içindeki farklarını analiz etmek amacıyla yapılan Bonferroni testine göre; cinsel yönelimin bir tedavi ya da terapi ile değişmeyeceğini, eşcinselliğin ruhsal bir bozukluk olmadığını, kimliklerini gizli tutmamaları gerektiğini, çevreden etkilenerek değişmeyeceğini, ailelerinde ya da arkadaşlarından birisinin eşcinsel olmasının kişilerin toplumsal statüsünü etkilemeyeceğini, LGBT bireylerin CYBH'a daha kolay yakalanmayacağını, LGBT bir hastaya bakım vermektan rahatsızlık duymayacağını düşünenlerin fark oluşturduğu saptanmıştır. Eşcinsellerin iyi bir ebeveyn olacağını, toplumda eşcinsel bireylerin olmasının bireylerin toplumsal statüsünü etkileyeceğini, biyolojik cinsiyet dışında farklı cins yönelmenin günah olacağını düşünen, düşünmeyen ve fikri olmayan grupların ETÖ puan ortalaması bakımından tümünün farklı olduğu bulunmuştur.

Yapılan istatistiksel analizde öğrencilerin sınıfları, yaşadıkları yer, gelir durumuna göre ETÖ puanları arasında gruplar arası istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna göre öğrencilerin sınıfları, yaşadıkları yer ve gelir durumları ETÖ puanlarını etkilememektedir (sırasıyla, $F=1,435$, $p=0,233$; $F=1,560$, $p=0,200$; $F=2,282$, $p=0,104$ ve $p>0,05$). Öğrencilerin cinsel yönelimin bir seçim, eşcinselliğin fizyolojik bir bozukluk ve toplumda eşcinsel bireylere karşı ön yargı olup olmadığı sorularına verdikleri yanıtlar ve ETÖ'den aldıkları puan ortalamaları karşılaştırılmış, istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (sırasıyla, $F=2,450$, $p=0,089$; $F=1,266$, $p=0,284$, $F=2,758$, $p=0,006$ ve $p>0,05$).

Tartışma

Beş farklı Association of Southeast Asian Nations (Güneydoğu Asya Uluslar Birliği - ASEAN) ülkesinde (Endonezya, Malezya, Myanmar, Tayland ve Vietnam) 3262 lisans üniversite öğrencisi arasındaki LGBT bireylerde sağlık göstergelerini incelemek amacıyla yapılan çalışmada, katılımcıların %5'i kendini LGBT birey olarak tanımlamıştır. Bu çalışmada LGBT bireylerin %23,5'inin ciddi depresyon yaşadığı, %40,0'inin intihar düşüncesine sahip olduğu, %35,3'ünün intihar girişiminde bulunduğu, %28,6'sının alkol kullandığı, %14,0'inin son 12 ay içinde yasadışı uyuşturucu ve %46,4'ünün patolojik düzeyde internet kullandığı bildirilmiştir. Çalışma

sonucunda LGBT üniversite öğrencileri arasında depresyon, intihar ve bağımlılık davranışlarının yaygın olduğu belirtilmiştir (12). Transseksüel bireylerde özellikle ergenlik öncesi ve ergenlik dönemlerindeki intihar düşüncelerinin ve girişimlerinin yaygınlığını belirlemek amacıyla 141 transseksüel bireyle yapılan bir çalışmada; katılımcıların %29,8'i intihar girişiminin olduğunu bildirmiştir. Katılımcıların %9,2'sinin halen, %55,3'ünün ise yaşam boyu intihar düşüncesi olduğu belirtilmiştir. Çalışmada intihar girişimlerinin %76,7'sinin 21 yaşından önce gerçekleştiği saptanmıştır (23). Ciddi hastalık yükü bulunan LGBT bireylerin sağlık hizmetlerinden gerektiği biçimde yararlanmalarını sağlamak, sağlık profesyonelleri tarafından onlara ayırım gözetmeksizin ulaşabilecekleri nitelikli sağlık hizmetini sunmak toplum sağlığı açısından önemlidir. Bu çalışmada elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; ebeklik bölümü öğrencilerinin LGBT bireylere yönelik olumsuz önyargılarının bulunduğu, cinsel yönelime ilişkin düşünceleri sorulduğunda fikrim yok diyenlerin oranının %11,2 ile %44,8 arasında beklenenden yüksek olduğu görülmüştür. Ailesi ya da arkadaş çevresinde LGBT tanıdığı olanların eşcinsellere yönelik olumsuz tutumlarının azaldığı, konu ile ilgili bilgisizlik ya da yanlış bilgiye sahip olmanın olumsuz tutumları artırdığı belirlenmiştir.

Sağlık Yüksekokulu ile Meslek Yüksekokulundaki öğrencilerin LGBT bireyler hakkındaki görüşlerinin saptanması amacıyla 600 öğrenciyle yapılan bir çalışmada, erkek öğrencilerin LGBT bireylere karşı daha olumsuz bir bakış açısına sahip oldukları belirtilmiştir. Çalışmada LGBT bireylerin negatif ayrımcılığa maruz kaldıklarını düşünenlerin büyük bölümü (%75,0) kadınlardan ve sağlık yüksekokulu öğrencilerinden (%64,2) oluşmaktadır. Kadınların yarısından fazlası (%57,3) LGBT bireylerin kendilerini gizlememesi gerektiğini düşünürken erkeklerde bu oranın daha düşük (%31,1) olduğu bildirilmiştir (22). LGBT bireyler, ABD'deki nüfusun neredeyse yüzde 10'unu temsil ederken birçok klinisyen cinsel azınlık gruplarına nasıl bakım yapılacağını bilmemektedir. ABD'de hemşirelik öğrencilerinin LGBT bireylere bakım verme konusundaki bilgi ve tutumlarını incelemek amacıyla 190 hemşirelik öğrencisiyle yapılan bir çalışmada, mezun hemşirelerin lisans ve lisansüstü öğrencilere göre

daha bilgili oldukları ve LGBT bireylere sağlık hizmeti sunma yönünde daha olumlu tutum gösterdikleri, çalışma bulgularımıza benzer biçimde lisans ve lisansüstü eğitim alan öğrencilerde önemli bilgi eksikliklerinin bulunduğu belirtilmiştir. Konuyla ilgili yeni öğretim stratejilerinin oluşturularak, öğrencilerin LGBT bireylere bakım vermede daha rahat ve donanımlı olmalarına yardımcı olunması gerektiği bildirilmiştir (17). Son zamanlarda hasta odaklı bakım talebi ve LGBT hastaların ihtiyaçlarına daha fazla önem verilmesine karşın, hemşirelerin halen LGBT hasta bakımı konusunda temel eğitime sahip olmadığı ve sonuç olarak olumsuz tutumlara sahip oldukları düşünülmektedir. San Francisco Körfezi Bölgesinde 268 hemşire ile yapılan ve hemşirelerin LGBT hasta bakımı ile ilgili rahatsızlık nedenlerinin araştırıldığı bir çalışmada, hemşirelerin %80'inin LGBT konularıyla ilgili okulda ya da mevcut iş yerlerinde herhangi bir eğitim almadıkları bulunmuştur. Hemşirelerin çoğu, LGBT bireyin bakımında rahat olduklarını ifade etmelerine karşın, bazıları onların kültürüne özgü bakım veremediklerini belirtmişlerdir (16). İngiltere'de 22 pratisyen hekimle lezbiyen ve gay hastalarının cinsel sağlık sorunlarını tartışırken karşılaştıkları zorluklar hakkındaki bakış açılarını incelemek amacıyla yapılan nitel bir araştırmada, hekimlerin neredeyse yarısı heteroseksüel olmayanların cinsel sağlık konularından söz etmede zorlanabileceklerini belirtmişlerdir. Zorlukların öncelikle lezbiyen ve gaylerin yaşam biçimleri ve cinsel uygulamaları hakkındaki bilgisizlikten, bu bireylere hitap ederken kullanılacak uygun dilin bilinmemesinden ve gay erkeklerin ilişkilerinin doğası hakkındaki varsayımlardan kaynaklandığı bildirilmektedir. Çalışmadaki katılımcılar lezbiyen ve gay hastaların cinsel sağlıkları hakkında bir iletişim yolu geliştirmenin gerektiğini belirtmişlerdir (26).

Altmış üç LGBT bireyle yapılan bir araştırmada, trans bireylerin biseksüel ve eşcinsel bireylere oranla sağlık kuruluşlarında negatif ayrımcılığa daha fazla uğradığı ve daha uygunsuz koşullarda sağlık hizmeti aldıkları bildirilmiştir. Çalışmada cinsel yönelim/cinsiyet kimliği nedeniyle sağlık kuruluşlarında ayrımcılığa uğradığını belirten 14 kişilik gruptan 11 kişinin (%78,6) doktorlar, 4 kişinin (%28,6) hemşireler tarafından negatif ayrımcılığa uğradığı belirtilmiştir (25). 18 LGBT

bireyle yapılan nitel bir araştırmada ise katılımcıların sağlık çalışanlarının önyargı, ayrımcı tutum ve davranışları yüzünden sağlık kuruluşlarına gitmek istemedikleri; hastalıklarının son evrelerine kadar gitmeyi erteledikleri ve bu nedene bağlı ölümlerin yaşandığı bildirilmiştir. Ayrıca katılımcılar, özel ve devlet hastanelerinde çalışan sağlık profesyonellerinin davranış farklılığına dikkat çekmişler ve özel hastaneleri tercih ettiklerini ifade etmişlerdir (21). Yılmaz ve Göçmen'in (2015) 2875 LGBT kişiyle yaptıkları çalışmada LGBT bireyler yaşamlarını idame ettirmeye yönelik en temel alanlarda bile ciddi ayrımcı tutumlara maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Ayrımcılığa uğradığını bildiren LGBT'lerin çoğunluğu yasal yollara başvurmadıklarını, %43,2'si yaşamında en az bir kez intiharını düşündüğünü, %50,3'ü cinsel sağlık hizmetlerine nereden ve nasıl ulaşacaklarını bilmediklerini ifade etmişlerdir (8).

Kaos Gay ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği (Kaos GL)'nin "Türkiye'de Kamu Çalışanı Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Trans ve İntersekslerin (LGBTİ) Durumu 2016" araştırmasında 20 kamu çalışanı LGBTİ'den yalnızca 1'inin, iş yerinde cinsel kimliğini çekinmeden ifade ettiği bildirilmiştir (13). Kaos GL'nin "Türkiye'de Özel Sektör Çalışanı LGBTİ'lerin Durumu 2016" çalışmasına göre özel sektörde çalışan 85 LGBTİ bireyin çoğunun işyerinde gizlenmek zorunda kaldığı, kimliğini açıklayanların 3'te 1'inin ayrımcılığa uğradığı bildirilmiştir. Yaklaşık olarak yalnızca 5 çalışandan 1'inin iş başvurusu esnasında cinsel kimliğine ilişkin tamamen açık ve özgür davranabildiği belirtilmiştir (14). Yavuz ve ark. (2006) yaptıkları çalışmada, eşcinsel erkeklerin çoğunlukla ergenlik dönemi ve sonrasında, hiç tanımadıkları yabancı kişiler tarafından, kamuya açık alanlarda, orta ve ağır şiddette saldırıya maruz kaldıklarını bulmuşlardır (6). Kendini gay ya da biseksüel erkek olarak tanımlayan 210 kişi ile yapılan bir çalışmada, cinsel yönelimleri nedeni ile bireylerin %33,3'ünün fiziksel travma yaşadığı, %50,0'inin en az bir kez sözlü tacize uğradığı bildirilmiştir. Çalışmaya katılan eşcinsel bireylerin %45,2'sinin toplumda kendilerini korumak için cinsel yönelimlerini gizledikleri, %68,6'sının eşcinselliğini dini inançları açısından günah olarak değerlendirmedeği belirtilmiştir (24). Endonezya'nın başkenti Cakarta'da düzenlenen

Endonezya Dinler ve Barış Konferansı'nda "Eşcinsellik İslam'da caizdir" fetvası veren İslam uzmanları, inancın eşcinseli olmadığını, eşcinselliğin Allah'tan geldiğini ve bu yüzden doğal olduğunu belirtmişlerdir. Ancak Hristiyanlık, Musevilik ve İslamiyet'te karşı cinsler arasındaki ilişkiyi esas alan ve eşcinselliği yasaklayan bir yaklaşım söz konusudur. Eşcinsellik, erkeğin egemenliğine bir tehdit oluşturduğu için ayıp, günah ve yasak sayılmakta, toplum tarafından sapkın ve marjinal olarak düşünülmektedir (19). Bizim çalışmamızda öğrencilerin yarısından fazlası kişinin biyolojik cinsiyeti dışında farklı cins yönelmesinin günah olduğunu belirtmişlerdir.

Sonuç ve Öneriler

Yıllardan beri yok sayılan LGBT bireyler aslında dünyada ve ülkemizde önemli bir grubu oluşturmaktadır. Onların maruz kaldıkları ayrımcılık, önyargı, fiziksel, duygusal ve cinsel şiddet, sağlık hizmetlerine ulaşmada zorluk gibi olumsuz durumlar bireysel sağlıklarını, dolaylı olarak toplumu olumsuz etkilemektedir. Sağlık alanında bakım sağlayacak ve danışmanlık yapacak olan ebelik bölümü öğrencilerinin LGBT bireyler hakkında bilgi, görüş ve tutumlarının değerlendirilmesi amacıyla yaptığımız çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin yarısından fazlasının lezbiyen, gay ve biseksüel kavramlarının tanımlarını bildikleri ancak transgender kavramı hakkında fikirlerinin olmadığı bulunmuştur. Öğrencilerin çoğu cinsel yönelimin bir seçim olduğunu ve herhangi bir tedavi ya da terapi ile değişebileceğini düşünmektedirler. Çalışma kapsamındaki öğrencilerin neredeyse tamamına yakını toplumda eşcinsellere karşı olumsuz önyargı olduğunu belirtmişlerdir.

Ülkemizde tabu halinde olan, daha çok bilgisizlik ve önyargılı olmaktan kaynaklanan negatif ayrımcı tutumun hakim olduğu bu konu hakkında öğrencilere ders kapsamında daha ayrıntılı eğitim verilmesi, özellikle LGBT bireyler ile çalışmalar yapılması, onların yaşadığı zorlukların ele alınması ve çözümlenmesine yardımcı olunmasının, LGBT bireylerin nitelikli sağlık hizmeti alabilmeleri ve sorunlarının çözümünde oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir.

İletişim: Arş. Gör. Ayşe Mete

E-posta: ayse.mete@gop.edu.tr

Kaynaklar

1. KAOS GL Eğitim Grubu. "LGBT çocuklar için ne yapmalı?". LGBT Çocuklar ile Çalışan Öğretmenler için Kılavuz Kitabı. 2014.
2. Keskin N, Yapça G, Tamam L. Transseksüalizm: Klinik özellikleri ve yasal konular. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi* 2015;7(4):436-47.
3. Jogjakarta İlkeleri (2007). Uluslararası İnsan Hakları Mevzuatının Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Alanlarında Uygulanmasına İlişkin İlkeler.
4. Kayır GÖ. Sosyolojik değerlendirme: LGBT bireyler açısından cinsiyet kimlikleri meselesi. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi* 2015;13(51):73-97.
5. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. <http://www.danistay.gov.tr/upload/insanhaklarievrenselbeyannamesi.pdf>. Erişim Tarihi: 01.03.2018
6. Yavuz, MF, Dalkanat N, Gölge ZB, Müderrisoğlu S. Eşcinsel erkeklere yönelik fiziksel şiddetin değerlendirilmesi. *Adli Tıp Dergisi* 2006;20(2):15-21.
7. KAOS GL Medya Klavuzu. 2011. <http://www.kaosgldernegi.org/resim/kutuphane/dl/sikcasorulansorular.pdf> Erişim Tarihi: 15.03.2017
8. Yılmaz V, Göçmen İ. Türkiye'de lezbiyen, gay, biseksüel ve trans bireylerin sosyal ve ekonomik sorunları araştırmasının özet sonuçları. Cilt IV, Sayı 6, 2015:94-101, Türkiye Politika ve Araştırma Merkezi (Research Turkey), Londra: Research Turkey (<http://researchturkey.org/9142>).
9. APA. Diagnostic and statistical manual of mental disorders, 4th edition, text revision (DSM-IV-TR). Washington, DC, American Psychiatric Association.
10. Hudson W, Ricketts W. A strategy for the measurement of homophobia. *Journal of Homosexuality* 1980;5: 357-72.
11. Sakallı N, Uğurlu O. Effects of social contact with homosexuals on heterosexual Turkish university students' attitudes towards homosexuality. *Journal of Homosexuality* 2001;42(1):53-62.
12. Peltzer K, Pengpid S. Stress among lesbian, gay, bisexual, and transgender (LGBT) university students in ASEAN countries: Associations with poor mental health and addictive behavior. *Gender & Behaviour* 2016;14(3):7806-15.
13. Türkiye'de Kamu Çalışanı Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Trans ve İntersekslerin Durumu. <http://www.kaosgldernegi.org/yayindetay.php?id=168>, Erişim tarihi: 01.03.2018
14. KAOS GL. LGBTİ çalışanlar gizlenmek zorunda kalıyor! <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=22637>, Erişim tarihi: 01.03.2018
15. Yarns BC, Abrams JM, Meeks TW, Sewell DD The mental health of older LGBT adults. *Curr Psychiatry Rep* 2016;18:60 DOI 10.1007/s11920-016-0697-y.

16. Carabez R, Pellegrini M, Mankovitz A, El,ason M, Ciano M, Scott M. "Never in all my years...": Nurses' education about LGBT health Journal of Professional Nursing, 2015;31(4):323–9.
17. Cornelius JB, Carrick J. Editor: Patterson BJ. A survey of nursing students' knowledge of and attitudes toward LGBT health care concerns. Research Briefs. 2015;36(3):1223 DOI: 10.5480/13-1223.
18. Okutan N. (Eşcinsellere yönelik tutumlar: Cinsiyetçilik, romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılar ve yetişkin bağlanma biçimleri açısından bir değerlendirme. Yüksek Lisans Tezi, 2010 Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı.
19. Kırmızı K. Eşcinselliğe dinlerin ve toplumun bakışı. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1431723768.pdf>. Erişim Tarihi: 01.03.2018.
20. Ayten A, Anık E. LGBT bireylerde dinî inanç, din ve tanrı tasavvuru, dinî ve manevî başa çıkma süreci. Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi 2014;14(2):7-31.
21. Karakaya S. LGBT bireylerin sağlık bakım deneyimleri ile ilgili görüşleri: Niteliksel çalışma. Yüksek Lisans Tezi, 2017 İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
22. Özpulat F, Bulut FY, Kör M. Üniversite öğrencilerinin LGBT bireyler hakkındaki görüşleri. International Journal of New Trends in Social Sciences. 2017;1(2):23-32.
23. Yüksel Ş, Arslantaş Ertekin B, Öztürk M, Bıkmaz PS, Oğlağı Z. Klinikte ihmal edilen bir konu: Transseksüel bireylerde intihar riski. Nöropsikiyatri Arşivi Dergisi; 2017;54:28-32. Doi: 10.5152/npa.2016.10075.
24. Yalçinoğlu N, Önal AE. (2014). Eşcinsel ve biseksüel erkeklerin içselleştirilmiş homofobi düzeyi ve sağlık üzerine etkileri. Turk J Public Health 2014;12(2):100-12.
25. Yeşiltepe G. Lezbiyen gay biseksüel trans (LGBT) bireyler ve hasta hakları, Uzmanlık Tezi, 2015 Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı.
26. Hinchliff S, Gott M, Galena E.. 'I dare say I might find it embarrassing': General practitioners' perspectives on discussing sexual health issues with lesbian and gay patients. Health Soc Care Community; 2005;13(4):345-53.